

DOI 10.34132/mspc2025.01.13.34

Віталій Васильєв

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОМЕНЕДЖМЕНТОМ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ: КЕЙС МІСТА МИКОЛАЄВА

Матеріали представляють аналіз механізмів публічного управління енергоменеджментом на прикладі міста Миколаєва, з особливим акцентом на важливих кроках для залучення інвестицій у складних умовах воєнного часу. Розглянуто ключові управлінські рішення, нормативно-правові акти, інституційні та цифрові інструменти, що дозволяють забезпечити сталий енергетичний розвиток, підвищення енергоефективності та реалізацію міської програми «Теплий Миколаїв». Наголошено на проактивній ролі влади у створенні сприятливих умов для державно-приватного партнерства, міжнародного співробітництва та впровадженні інноваційних систем моніторингу, що критично важливо у період війни для залучення ресурсів і підтримки інвестиційної привабливості громади.

Ключові слова: публічне управління, енергоменеджмент, енергозбереження, територіальна громада, інвестиції, війна, державно-приватне партнерство, цифровізація, Миколаїв.

У сучасних умовах децентралізації влади та інтеграції України до європейських підходів сталого розвитку перед муніципалітетами постає складне та багатогранне завдання формування ефективної системи публічного управління в енергетичній сфері. Це завдання стає особливо важливим на тлі викликів, які принесла війна: руйнування інфраструктури, обмеженість бюджетних ресурсів та необхідність адаптації до нових економічних умов. Саме тому територіальні громади повинні будувати системи управління, які не лише забезпечують енергозбереження, але й можуть залучати інвестиції навіть у кризових умовах. Місто Миколаїв у цьому плані виступає показовим кейсом, що ілюструє, як системний, комплексний підхід до управління енергоменеджментом може стати інструментом не лише підвищення ефективності споживання енергоресурсів, а й каталізатором для розвитку інвестиційного потенціалу міста у складних воєнних реаліях.

Реалізація міської програми «Теплий Миколаїв» стала можливою завдяки послідовному прийняттю низки важливих управлінських рішень, які створили організаційно-правові, фінансові та інституційні передумови для масштабного розвитку енергозбереження у місті. Активна, проактивна позиція міської ради, її виконавчих органів, а також цілеспрямоване залучення зовнішніх партнерів – як на національному, так і міжнародному рівнях – дозволили не лише ініціювати та запустити масштабну модернізацію житлової і бюджетної інфраструктури, а й створити умови для сталості та послідовності позитивних змін навіть у кризових обставинах. Це особливо важливо для забезпечення довгострокової стійкості міської енергетичної системи.

Одним із ключових фінансових інструментів програми «Теплий Миколаїв» стало впровадження механізму відшкодування відсоткових ставок або частини тіла кредиту для мешканців міста та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), які залучали позикові кошти для впровадження заходів з підвищення енергоефективності своїх будинків. Відповідно до затвердженого порядку, учасники програми, які оформлювали кредит у банківських установах на придбання матеріалів, обладнання та виконання робіт з утеплення, заміни вікон, встановлення індивідуальних теплових пунктів та інших заходів, могли отримати компенсацію у вигляді часткового повернення [1]. Ефект від впровадження міської компенсації відповідно до порядку відшкодування відсоткових ставок чи частини тіла кредиту на енергоефективні заходи відображені в таблиці (табл. 1).

Таблиця 1.

Результати реалізації програми «Теплий Миколаїв», 2017-2019 рр.

№	Назва	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Всього
1	Кількість (ОСББ)	12	65	60	137
2	Вартість проєктів (грн)	7 603 723,69	27 608 460,13	47 268 664, 18	82 480 848
3	Сума компенсації з міського бюджету (грн)	2 331 590,79	8 256 597,32	15 569 699, 13	25 812 465
4	Залучені з держбюджету кошти (грн)	2 790 752,97	11 987 109,95	19 834 805, 08	34 612 668

Джерело: сформовано автором

Приєднання Миколаєва у 2017 році до Європейської ініціативи «Угода мерів» стало стратегічним кроком, що відкрив місту доступ до цілого спектру міжнародних механізмів підтримки, обміну досвідом та систем звітності за досягненнями у сфері енергозбереження та кліматичної адаптації. Цей рух євроінтеграції не лише розширив географію партнерств, а й формалізував зобов'язання міста щодо зниження викидів CO₂, підвищення енергоефективності та впровадження кліматостійких моделей розвитку.

Інтеграція до «Угоди мерів» підкреслила стратегічну цілеспрямованість усіх подальших управлінських та інвестиційних рішень, створивши підґрунтя для залучення як державних, так і міжнародних фінансових ресурсів, грантів та пільгових кредитів. Це, в свою чергу, стало ключовим фактором для реалізації програм, що мали не лише екологічну, а й соціально-економічну складову, сприяючи розвитку інфраструктури, створенню робочих місць і підвищенню якості життя мешканців.

У 2018 році міська рада затвердила План дій зі сталого енергетичного розвитку та клімату до 2030 року (ПДСЕРК), що став фундаментом для реалізації системного комплексу енергозберігаючих заходів [2]. План містить детально прописані цілі, індикатори ефективності, відповідальних виконавців та чітке визначення джерел фінансування — від місцевого бюджету до міжнародних донорів і приватних інвесторів.

Такий підхід не лише забезпечує прозорість і підзвітність процесів, а й створює умови для сталого залучення інвестицій, навіть у складних економічних та безпекових умовах, адже чітке стратегічне планування підвищує довіру партнерів.

Затверджена у 2019 році Схема теплопостачання міста дала можливість стратегічно планувати розвиток теплової інфраструктури з урахуванням сучасних технічних викликів, прогнозу споживання та потреб у переході на більш ефективні, екологічні джерела енергії. Це рішення стало ключовим елементом у підвищенні надійності, енергоефективності та зниженні експлуатаційних витрат комунального сектору [3]. Оптимізація мереж та впровадження нових технологій дозволили зменшити теплові втрати, підвищити якість послуг для населення та створити додаткові можливості для залучення інвестицій у модернізацію інфраструктури.

Одним із найважливіших інструментів управління стало впровадження комплексної системи енергомоніторингу [4], що охоплює 472 бюджетних об'єкти – школи, лікарні, дитячі садки, адміністративні будівлі. На цих об'єктах встановлено понад 600 електролічильників, майже 200 теплотічильників, а також десятки лічильників газу і води. Система дозволяє у режимі реального часу контролювати споживання енергоресурсів, оперативно реагувати на відхилення і нераціональні витрати.

Завдяки цифровому моніторингу вдалося досягти економії понад 7,5 млн грн щорічно, що значно знизило навантаження на міський бюджет і підвищило якість управління ресурсами. Крім того, ця система є вагомим аргументом для інвесторів, оскільки демонструє прозорість та ефективність використання коштів.

В умовах війни та подальшого відновлення територіальних громад, зокрема міста Миколаєва, механізми публічного управління енергоменеджментом набувають виняткової важливості. Виклики воєнного часу – руйнування інфраструктури, обмеженість бюджетних ресурсів, нестабільність економіки – потребують не лише оперативних управлінських рішень, а й стратегічного, системного підходу до розвитку енергетичної сфери. У цьому контексті досвід Миколаєва демонструє, що інтеграція нормативно-правових актів, інституційних і цифрових інструментів дозволяє забезпечити не тільки підвищення енергоефективності та зниження витрат, а й підтримку інвестиційної привабливості міста.

Ключовим фактором стало створення прозорої, гнучкої системи управління, яка поєднує державні ініціативи, місцеву політику та активне залучення зовнішніх партнерів – як на національному, так і на міжнародному рівнях. Механізми компенсації кредитних ставок для ОСББ і мешканців, інноваційні системи енергомоніторингу,

інтеграція до європейських ініціатив (зокрема «Угода мерів») є дієвими інструментами, що сприяють не лише оптимізації енергоспоживання, але й створюють умови для стабільного інвестиційного клімату навіть у складних безпекових умовах.

Такі підходи мають подвійне значення: вони не лише забезпечують економію ресурсів і підвищення якості надання послуг населенню, а й виступають каталізаторами для соціально-економічної стабілізації громади. Енергоменеджмент під час війни стає важливою ланкою у підтримці життєдіяльності міста, створенні умов для поступового відновлення інфраструктури та розвитку місцевої економіки.

Отже, досвід міста Миколаєва є цінним кейсом, який може бути використаний іншими територіальними громадами України для розробки ефективних стратегій публічного управління в енергетичній сфері в умовах воєнних викликів і поствоєнного відновлення. Цей приклад свідчить, що поєднання державної підтримки, місцевої ініціативи та міжнародної співпраці є ключем до досягнення сталого енергетичного розвитку і зміцнення інвестиційної привабливості громад у непростий час.

References

1. Rozporiadzhennia Mykolaivskoi miskoi rady «Pro zatverdzhennia poriadku vidshkoduвання vidstokovykh stavok za kredytamy na enerhoefektyvni zakhody» [Order of the Mykolaiv City Council «On approval of the procedure for reimbursement of interest rates on loans for energy efficiency measures»]. (2017). *energydep.mkrada.gov.ua*. Retrieved from: https://energydep.mkrada.gov.ua/?post_type=orders [in Ukrainian].
2. Rozporiadzhennia Mykolaivskoi miskoi rady «Pro zatverdzhennia Planu dii zi staloho enerhetychnoho rozvytku ta klimatu do 2030 roku» [Order of the Mykolaiv City Council «On approval of the Action Plan for Sustainable Energy Development and Climate until 2030»]. (2018). *energydep.mkrada.gov.ua*. Retrieved from: https://energydep.mkrada.gov.ua/?post_type=orders [in Ukrainian].
3. Rozporiadzhennia Mykolaivskoi miskoi rady «Pro zatverdzhennia skhemy teplopостachання міста Mykolaieva» [Order of the Mykolaiv City Council «On approval of the heat supply scheme of the city of Mykolaiv»]. (2019). *energydep.mkrada.gov.ua*. Retrieved from: https://energydep.mkrada.gov.ua/?post_type=orders [in Ukrainian].
4. Rishennia vykonavchoho komitetu Mykolaivskoi miskoi rady vid 24 lystopada 2017 roku No. 997 «Pro vprovadzhennia systemy enerhetychnoho menedzhmentu ta enerhetychnoho monitorynhu v biudzhethnii sferi міста Mykolaieva» [Decision of the Executive Committee of the Mykolaiv City Council of November 24, 2017 No. 997 «On the Implementation of an Energy Management and Energy Monitoring System in the Budgetary Sector of the City of Mykolaiv»]. (2017). *energydep.mkrada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surli.cc/jcvzib> [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2025.01.13.34

Vitalii Vasyliiev

MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF ENERGY MANAGEMENT IN TERRITORIAL COMMUNITIES: THE MYKOLAIV CITY CASE

The materials presents an analysis of mechanisms for public management of energy management based on the example of the city of Mykolaiv, with a particular focus on key steps for attracting investments under the challenging conditions of wartime. The study considers key managerial decisions, regulatory legal acts, institutional and digital tools that enable sustainable energy development, increased energy efficiency, and implementation of the city program «Warm Mykolaiv». Emphasis is placed on the proactive role of authorities in creating favorable conditions for public-private partnerships, international cooperation, and the introduction of innovative monitoring systems, which are critically important during wartime to attract resources and maintain the investment appeal of the community.

Keywords: public management, energy management, energy saving, territorial community, investments, war, public-private partnership, digitalization, Mykolaiv.

Відомості про автора / Information about the Author

Віталій Васильєв, аспірант кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку, Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: tdcentermk@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0009-0004-9560-3046>.

Vitalii Vasyliiev, PhD-student, Department of Local Self-Government and Regional Development, Educational and Scientific Institute of Public Management and Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: tdcentermk@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0009-0004-9560-3046>.

© В. Васильєв

Стаття отримана редакцією 04.06.2025.